

De toekomst van de politie of de politie van de toekomst

Rik Pinxten¹

Abstract.

Deze bijdrage schetst de veranderingen in de samenstelling van de populatie in de regio, waarin wij leven en waarin politie ook morgen zal moeten functioneren. Ik beklemtoon dat een diep individualiseringsproces optreedt, gekoppeld aan de brede verstedelijking in dit gebied van Europa. Dat laatste impliceert ook een verkleuring van de steden door immigratie in de voorbije generaties. Beide aspecten samen (individualisering en verstedelijking) leiden ertoe dat de burger van vandaag en morgen veel meer een gediversifieerde gebruiker dan wel een bezitter van de publieke ruimte wordt. Ordehandhaving door de politie in die ruimte moet daardoor ook van inhoud veranderen: de vaardigheden die vereist zijn van politie hebben dan meer te maken met interdisciplinair verkennen en samen met de burgers organiseren van dat gebruik.

Inleiding

In deze bijdrage wil ik het licht werpen op wat in politiekringen de ‘externe’ wereld wordt genoemd. Ik spreek dus helemaal niet over interne structuren, laat staan over herstructureringen, kwaliteitscontrole en dergelijke meer. Ik ben daarin niet competent. Maar bovendien, en vooral, ben ik ervan overtuigd dat de politie van de toekomst meer dan ooit in de maatschappij zal moeten staan, als ‘geïntegreerd’ onderdeel van die maatschappij. Naast de interne integratie, is die maatschappelijke inbedding cruciaal. Zoniet zal de politietaak bijzonder moeilijk tot onmogelijk worden, precies omdat de maatschappij fundamenteel aan het veranderen is. Over dat laatste ben ik wel competent.

Politiewerk is moeilijk; en de tijden zijn er niet naar om het gemakkelijker te maken. Om dit uit te leggen, en daarmee mijn eigen bijdrage af te bakenen, is een schets van onze tijd nodig. In onze streken (en in het westen in het algemeen) komen we uit een periode van vele eeuwen mono-religieus en mono-cultureel bestaan. Sinds ongeveer 15 eeuwen is onze streek heel sterk getekend door één godsdienst, met kleine steden die relatief stabiel bleven in omvang en in samenstelling van de bevolking.

De laatste paar eeuwen ging de inhoud van de godsdienstige cultuur steeds verder weg, en nam de natie-staat ideologie de plaats in. De mentaliteit en de structuur van denken en normeren uit de godsdienstige tijd bleven echter bewaard: er was weer een duidelijke gemeenschap die de normen produceerde, met een sterk uniform ideaal en weinig afwijkingsmarge. Ook kennis werd, naast moraal en politiek denken, uniform doorgegeven door één schoolsysteem. In een dergelijk kader kan politiewerk zich duidelijk profileren, met een rol en grenzen die door de gemeenschap gedragen worden. Bijvoorbeeld, persoonlijke integriteit, het gezag en ook eigendom zijn hoge waarden voor iedereen. Natuurlijk waren er misdadigers, die afweken van de norm, maar de grenzen van goed en misdadig waren scherp getrokken. In zeer algemene zin stel ik dat de Tien Geboden uit de godsdiensten van het boek (en in onze streken dan vooral het Christendom) de grenzen aanduiden: het opzettelijk doden of verwonden

---

¹ Professor emeritus UGent.

van anderen en van zichzelf, het stelen van bezittingen van anderen of algemeen het niet respecteren van eigendomsrechten, het opzettelijk beledigen of kwetsend bejegenen van waarden of overtuigingen van anderen (in de vorm van godslaster, maar ook van haatspreken en dergelijke), malefide daden tegen officiële instanties en hun maatschappelijke dienaren en enkele andere overtredingen van die Tien Geboden trokken de krijtlijnen waarbinnen het wettelijk gezag zich via politie continueerde. Recenter en binnen de staatsvormen van de voorbije eeuwen gold bovendien toenemend de afspraak dat gewelduitoefening op overtreders exclusief door de politie als operationele arm van het wettelijk gezag toegelaten was.

Sinds WOII leven we toenemend in een sterk verstedelijkte streek, met globalisering, individualisering en culturele vermenging als fundamenteel nieuwe gegevens. Dit wil zeggen, opvattingen over goed en kwaad, over wat wenselijk en wat verboden is, komen nu uit alle delen van de wereld, via globalisering.

Tegelijk wordt het individu meer de norm, en naast en vaak ook in plaats van de gemeenschap, ondersteund in de periode na de Tweede Wereldoorlog door de Rechten van de Mens. Dit zijn primordiaal de rechten van het individu. Binnen dit maatschappelijke en juridische kader positioneert het individu zich ook steeds meer boven en tegen gemeenschappen.

Ten slotte is door de verstedelijking de culturele menging van de bevolking razendsnel toegenomen: in de ruit Londen - Amsterdam - Frankfurt - Parijs vinden we de meest verstedelijkte bevolking van de wereld, in de hoogste concentratie (circa 150 miljoen). Verkeer en communicatie, handel (en potentieel ook misdaad) is in die regio intens. Verstedelijking gebeurt ook hier, zoals steeds, door migratie: in dit gebied van Europa, na de koloniale tijden, vinden we dan echter bevolkingsgroepen uit 100 tot meer dan 200 niet-Europese origines. Bovendien is die verstedelijking de voorbije halve eeuw immens toegenomen: ramingen spreken over percentages van de wereldbevolking in steden tot 10% anno 1900, en tot 60% een eeuw later (Castells, 2002). Over amper drie of vier generaties is de wereld dus grondig veranderd, en dat laat zich in dit deel van de aarde heel sterk voelen. Verstedelijking betekent immers dat mensen in een gemengde populatie steeds meer in onderlinge afhankelijkheid moeten leren leven. Het ziet er bovendien niet naar uit dat deze trend zal stoppen of zich zal omkeren. Politiek en politieel moet hierover grondig nagedacht worden.

De impact op traditioneel politiewerk laat zich wel deels raden: hoe handhaaf je welke orde in die geïndividualiseerde, geglobaliseerde en cultureel-religieus gediversifieerde maatschappelijke realiteit? Wat is het draagvlak van opvattingen en opvoedingsvormen rond maatschappij, mens, moraal of religie, waarop je als politie kan terugvallen om met een minimaal gezag te kunnen werken? Ik zal de oplossing voor al die vragen hier niet geven, maar geef zo toch aan wat mijn probleemstelling rond het onderwerp 'politiewerk in de toekomst' kan zijn (Pinxten 2013 en 2014).

Bontgekleurde individuen en politie

De standen- en kastenmaatschappij van weleer is aan het vervellen naar een vorm van samenleven van individuen met een gefragmenteerde of meervoudige identiteit, is mijn uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de individualisering geen homogene individuen meer oplevert zoals die uit de vroegere godsdienstige tijd (of zoals vandaag nog in de verwachting van veel islamitische migranten blijft bestaan), noch zelfs individuen die vanuit een nationale identiteit leven. Om een politicoloog rond deze verandering te

spreken: Delanty (2010) heeft het over de post-soevereine staat, waarin het individu de disciplinerende door de staat minder en minder ondergaat. De dienstplicht is nagenoeg overal afgeschaft, zodat die uniforme disciplinerende (meestal enkel voor jongens) wegvalt en de idee om het leven te laten voor het vaderland verdampt. Enkel extreme groeperingen lijken die zelfopoffering nog te kunnen oproepen (islamisten, extreme nationalist), maar of dit tot een gedragen nationaal gevoel kan leiden is maar de vraag. Tegelijk zien we in onze landen een vrij diepe crisis in de twee andere traditionele disciplineringsdomeinen: de rechtspraak functioneert niet optimaal, en het onderwijs kent een substantiële groep van schoolverlaters zonder diploma (Bourdieu, 2004).

Er zijn in de huidige overgangsfase inderdaad nogal wat nostalgische vormen die zich in extreme groepen manifesteren: bvb. de 'echte' christenen die een leven in en vanuit het geloof bepleiten, of de geradicaliseerde islamieten hier of joden in Israël, die de oudere leer als enige richtlijn voor het dagelijks leven en voor de politiek willen aanhouden, ondanks de globalisering en de toenemende complexiteit van de wereld. Maar dit zijn relatief kleine percentages van groepen die de grotere trend van globalisering als onaanvaardbaar ervaren en verwerpen.

De grote trend, meen ik, die zich zal doorzetten in de komende decennia, is dat christelijk, islamitisch of joods geloof een privézaak wordt, die zich openlijk nog voordoet in wat men 'sociaal geloof' is gaan noemen: de gelovige zal de grote feesten in de religieuze ruimte willen doorbrengen, zoals doopsel, huwelijk en begravenis, maar voor al de rest is de secularisering in onze steden de belangrijkste beweging, ook bij islamieten in onze streken trouwens. Bovendien zijn er die talloze andere culturele en religieuze identiteiten die beschikbaar worden in onze streken: per jaar komen er in België enkele tientallen kleine groepen of sekten bij, soms als sociaal aanbod en soms als therapeutisch initiatief.

Tenslotte zie ik een tendens dat mensen hier steeds meer een individueel patchwork maken van cultureel en religieus aanbod: men is in sommige zaken nog religieus in een gevestigde godsdienst (bijvoorbeeld ter gelegenheid van het huwelijk), maar tegelijk natuurlijk stevig opgevoed in een Newtoniaans wereldbeeld, waar wonderen niet voorkomen, en dan ook nog actief in groepen voor *Mindfulness* of Boeddhistische meditatie, met eventueel een regelmatig bezoek aan *Heavy metal* weekends of aromatherapie.

Dat is de nieuwe trend, waarin individuen een zogenaamde 'dialogische persoonlijkheid' ontwikkelen (Hermans, 2004). Dat wil zeggen, het individu maakt zijn eigen mix en zoekt daarin een open, niet coherent en regelmatig evoluerend evenwicht dat het leven goed, interessant, of zelfs *up-to-date* houdt. Bij verveling of conflict stapt men zonder veel moeite over naar een nieuw stukje identiteit, door bijvoorbeeld toe te treden tot een natuurvereniging of nog een parenclub. Zeker in de verstedelijkte leefwijze van onze streken is dit een dominant fenomeen aan het worden. Het vernieuwende en ook verrassende in het voorstel van Hermans (2004) is dat hij, op basis van uitgebreid empirisch materiaal, besluit dat een eeuwenoude mentaliteit van 'totalisme' door de boekgodsdiensten aan het verschuiven is naar een dialogisch persoonlijkheidsmodel. Dat wil zeggen dat een allesomvattende levensbeschouwing, zoals aangeduid in de heilige Schriften en ingeprent door eeuwen levensbeschouwelijk onderwijs (in catechese, in Koranscholen en in Torahscholen), met een sterke klemtoon op interne consistentie, nu minder dominant wordt: de hedendaagse mens wordt een intern dialogerende persoon die een breed en relatief

incoherent geheel van ervaringen en inzichten samensmeedt in een vaak evoluerend en los-vast geheel waarin zij of hij meent te kunnen leven. Twee fundamentele punten hierbij zijn: het nieuwe geheel is niet intern consistent (zoals wel geëist werd door de godsdienstige wereldbeschouwing), en het is een individueel of groepsproduct dat regelmatig kan veranderen doorheen de tijd van een leven.

Door het diverse aanbod in de stedelijke context, maar ook mondiaal via internet, wordt de maatschappij almaar bonter, meer gemengd. Vermits de maatschappij dit geheel steeds minder bindt en het individu die rol voor zichzelf opeist, wordt het publieke of maatschappelijke ook slechts een kader, een geheel van gebruikscontexten en gebruiksregels, waarmee het individu zich minder identificeert. Integendeel, het individu gaat de eis stellen dat dit gebruik vlot, anoniem en efficiënt gebeurt, zonder tegeneis vanuit de maatschappij dat de eigen individualiteit zou moeten aangepast worden.

Voor politiek en voor politiewerk vergt dit een complete omslag, denk ik. Hoe kan men die vele verschillen in een samenlevingsverband samenhouden? Deze trend zie ik zich doorzetten in de komende decennia, en het is daarover dat ik nog verder wil reflecteren in functie van de vorm en de functie van politiewerk.

Enkele constructieve suggesties

Ik stel voor om de veranderingen in de samenleving ernstig te nemen, en de werking van de politie overeenkomstig aan te passen en via vorming aan te leren.

Pragmatische aanpak

Als men mijn analyse omtrent de veranderende wereld volgt, dan kan men ook meedenken over de mogelijke veranderingen. Ook daarbij speelt de aard van de vigerende maatschappelijke structuur een belangrijke rol. Onder een dictatoriaal regime kan men trachten om van boven uit een bepaald politieel systeem op te leggen. Gezien de leefwereld (post-soevereine staat, individualisering, geglobaliseerde communicatie) is dit een moeilijk verdedigbare optie: ze zou veel investering vragen, en niet gedragen worden door de bevolking van dit deel van Europa. Daarnaast en vooral zou ze in strijd zijn met de Rechten van de Mens, zoals die begrepen en gedragen worden door de meerderheid in dit democratisch land. Het komt erop dus op aan te zoeken naar wat een feitelijk gedeeld of gemeenschappelijk belang kan zijn in de veranderende maatschappij, zoals ik ze schetste. New York is op dit punt een, goed voorbeeld, lijkt me. In een vroegere fase, stammend uit een boerencultuur, werd het territorium als bezit (en daardoor onderdeel van identiteit) hoog geschat. Nu manifesteert zich een ander begrip van plaats of territorium in de verstedelijkte maatschappij: we delen een grond en een bebouwde regio niet langer omdat we die bezitten, maar omdat we er belang bij hebben om die gemeenschappelijk en ook duurzaam te kunnen gebruiken. In de stedelijke cultuur is veel migratie, waarbij hele wijken door nieuwe migrerende groepen worden gebruikt, scholen en pleinen verkleuren en in het algemeen vele stadsbewoners in de loop van een leven meerdere woonsteden kunnen kennen. Begrippen als opwaartse sociale mobiliteit voor de zich opwerkende groepen en gentrificatie zijn typisch stedelijke begrippen. Wonen wordt ook anoniemer dan in de oude landelijke of dorpse leefwijze: buuren kennen elkaar niet van geboorte, maar vooral omwille van

gemeenschappelijke concrete problemen: de materiële toestand van een straat of een plein, vervuiling, veiligheid of verkeer in de buurt.

De straat is van mij, omdat en in de mate dat ik ze wil gebruiken als een veilige en ook aangename faciliteit. Ik moet ze dan niet bezitten zoals de boer zijn erf in eigendom heeft, maar ik moet zo kunnen leven dat iedereen een propere, een efficiënte en een veilige stad als hoge waarde ziet. Dat schept een groepsband: een aangename betrokken worden in de herbepaling van de straat, op die gebruiksnorm toezien, en oude en nieuwe bewoners daarin opvoeden, stimuleren, en tot samenwerkingsverbanden brengen, vanuit dat gemeenschappelijk belang. Wanneer dit gebruikersperspectief eerder dan het eigendomsrecht dominant zou worden voor het inschatten en behandelen van de openbare ruimten (zoals straten en pleinen, bijvoorbeeld), dan worden meteen een paar andere functies zichtbaar die ik het tweede geval niet gelden. Gebruikers zijn divers voor eenzelfde ruimte. Dat wil zeggen, niet alle gebruikers bezetten eenzelfde ruimte de hele tijd. Integendeel, de regel zal eerder zijn dat een veelheid van gebruikers afzonderlijk, na elkaar, door elkaar en vaak onafhankelijk van elkaar een ruimte zullen of willen gebruiken. Bvb. het bekende museumplein in Barcelona is 's morgens de ruimte van de pendelaars die naar hun werk trekken, om vervolgens gedurende een paar uur de favoriete ontmoetingsplaats te worden van gepensioneerden en dagjesmensen om enkele vrije uren te slijten. Dan wordt het de plaats bij uitstek voor de lunchpauze van vele mensen die in de buurt werken. In de namiddag blijkt de ruimte ingenomen te worden door bezoekers van de musea en van de nabijgelegen Ramblas, om 's avonds de stek te worden van wisselende groepen skaters. Ofwel wordt dit divers gebruik de redb voor spanning, klachten van overlast, zelfs regelmatige agressie tussen verschillende van de verbruikerstypes die vermeld werden, ofwel worden al die groepen ertoe aangezet en zelfs getraind om het plein te leren zien als een polyvalente gebruiksruimte. Net in die laatste visie ligt dan het gemeenschappelijke belang: de ruimte is van iedereen, op verschillende manieren en op diverse tijdstippen, en dus heeft iedereen er belang bij dat de ruimte niet gevalideerd wordt maar met respect doorgegeven van de ene naar de andere gebruiker. Acties van begeleiders bij dit proces (in mijn visie de politie ook) zullen er dan op gericht zijn om de gebruikerstypes in kaart te brengen en met elk dit gemeenschappelijk belang door te praten. Dit is uiteraard een heel ander discours dan, en vergt dus andere vaardigheden voor de openbare diensten dan het klassieke eigendomsmodel.

Globalisering en individualisering als zwakke bestaansvorm.

Globalisering geeft opportuniteiten voor wie het zich kan veroorloven, en gekoppeld aan individualisering is dat voor de economisch sterke burger een troef. Voor de zwakkere burger -dat wil zeggen, de lager geschoolde en de economisch zwakkere-, voor de minderheden en ook voor ouderen en voor werkloze jongeren, betekent dit echter meer frustratie, meer vereenzaming ook, meer het 'spook van overbodigheid' (Sennett, 2008).

Waar de ene (bijvoorbeeld de oudere) thuis zit te vereenzamen, zal de andere (bijvoorbeeld de jongere die niet aan de bak geraakt en *drop-out* is van de school) zijn frustratie in asociaal of vandalismedrag uiten. Traditioneel had de politie als taak om de eerste groep te negeren (want zij verstoorden de orde niet) en de tweede groep repressief te behandelen. Over de voorbije twee generaties is de maatschappij bovendien cultureel meer divers geworden, wat ook leidde tot meer informele

economie en tijdelijke of onzekere jobs voor vele nieuwkomers. Met ‘meer blauw op straat’ is bovendien de angst voor verschillende segmenten als het ware gejustifieerd. Natuurlijk is verhoogde bewaking van gebouwen en van openbare ruimten opgezet om de veiligheid te verhogen, net zoals de camera’s op openbare plaatsen ontrabend moeten werken voor misdaad. Niettemin werkt dit als een ‘catch 22’: de investering in bewaking en in detectiecamera’s suggereert gevaar en onveiligheid, waardoor sociaal contact weer moeilijker wordt.

In mijn visie heeft de politie van de toekomst hier een belangrijke andere taak: de globalisering en individualisering zullen zich vermoedelijk doorzetten, wat dus ook de vereenzaming en de gevoelens van frustratie en uitsluiting zullen doen toenemen. Louter meer repressief optreden is hier onterecht en deels misplaatst, omdat het de oude maatschappijvorm als model neemt waar iedereen in de stabiele familieverbanden zijn plaats had en dus enkel de excessen buiten die gemeenschapsband door de politie moesten opgespoord en eventueel gesanctioneerd worden.

Maar die band als norm is grotendeels weg, en de aangevoelde of reële uitstoot uit de gemeenschap zal meer en meer gebaseerd zijn op de onpersoonlijke globalisering en de onmacht voor sommige groepen om via individualisering voldoende levenskwaliteit te kunnen bereiken. Sanctioneren kan hier niet tot een lotsverbetering van de uitgestotene of tot meer veiligheid en welbevinden voor de ‘gelukten’ door handhaving van de orde leiden, omdat de norm van die orde zoek is. Wat de politie hier moet doen, lijkt me, is eerst en vooral als detectie- of meldpunt functioneren: de vereenzaming moet kunnen opgevolgd en gesignaleerd worden, en de frustratie moet kunnen ingeschat en geduid worden. Zeer waarschijnlijk zal dit, nog meer dan nu al het geval is, onderwerp zijn van interdisciplinair onderzoek.

De globalisering is daarbij geen norm, die de oude familiale norm en de territorialiteitsuitdrukking ervan (mijn huis, mijn erf, enz.) vervangt, maar een extern en grotendeels virtueel patroon dat individuen losmaakt van de oude norm en daardoor potentialiteiten, maar ook nieuwe mislukkingen creëert. Het is uiteraard niet aan de politie om de globalisering en individualisering te sturen: dat is de voornaamste taak van de politiek.

De politie zal wel logischerwijze moeten stoppen de handhaving van de orde in de termen van de oude en snel verdwijnende territoriaal-familiale en eigendomstermen te definiëren, want de globalisering samen met de individuele identiteiten verwijderen zich van of breken die orde af. In samenspraak met de politiek, die over de bijsturing van die processen moet gaan in de toekomst, kan de politie in de eerste plaats melden waar zich ontsporingen of perverse effecten voordoen (*in casu* vereenzaming, frustratie zoals vermeld) en burgers helpen in hun pogingen om dit in lokale en collectieve reacties te remediëren.

Eens de problemen langs deze weg opgespoord en geduid zijn is het de vraag in hoeverre politieoptreden ook haast therapeutisch of remediërend kan zijn. Ook hier zal ongetwijfeld, zoals nu, een interdisciplinaire aanpak gewenst zijn. Opnieuw wil ik wijzen op de therapeutische of hulpverlenende aanpak ten aanzien van de ‘dialogische persoonlijkheid’ in onze postmoderne globaliserende wereld, zoals dat door onderzoekers uit een schare van disciplines nu verkend wordt (Hermans, 2004).

Collectieven helpen

Dat is de derde, de meest uitdagende en zeker de ‘nieuwe’ taak, passend in een ander profiel van politie in de komende decennia. Als mijn analyse klopt, dan volgt daaruit niet enkel dat de invulling van maatschappij en van orde verandert in de huidige tijd, maar ook dat de taak van ordehandhaving anders zal moeten gedacht worden.

Ze zal minder gebonden zijn aan een territorium (een staat bijvoorbeeld) en meer aan burgergroepen die gemeenschappelijke diensten, ruimten en faciliteiten gebruiken. In dat geval bepalen zij in hoge mate wat de waarden zijn die hen binden, eventueel in verschillende consortia. Elk individu in dit type van maatschappij behoort immers tot verschillende groepen: beroepsgroepen, familiale groepen, oudergroepen, vrijwilligersgroepen, vrijetijdsgroepen, virtuele groepen, religieuze of levensbeschouwelijke groepen, enzovoort. Het individu ontleent aan elk van die groepen een stukje van zijn identiteit, en bepaalt in meerdere of mindere mate door zijn lidmaatschap mee het profiel van de groep op elk ogenblik. Bovendien, door de losse vorm van samen-leven in deze maatschappij zal het individu vermoedelijk in de loop van het leven vaker van groep veranderen dan vroeger, of zullen de activiteiten in deze of gene groep af- of toenemen over een langere periode. Aangenomen dat de markt hierbij ook speelt, dan kan verwacht worden dat groepen ontstaan of als hype kunnen opdoemen wanneer een gerichte marktwerking daartoe aanzet, om na krote weer te verdwijnen (zoals bijvoorbeeld dans of ook kookcultuur de voorbije jaren een ‘must do’ werd voor zeer velen, naast sport, en wetenschap en kunst eerder randverschijnselen werden).

Voor de noden en ontsparingen die ik vermeldde kan de politietaak dan deels opsporing worden, maar ook hulp bij remediëring. Dat wil niet zeggen dat de agent concreet zal meewerken in groepsinitiatieven (hoewel dat kan overwogen worden, zoals een burgerwachtfunctie bijvoorbeeld), maar wel dat de agent een toeleveraar wordt en een competente tussenpersoon - een balie zo men wil - voor de burgergroepen die aan de opgespoorde problemen iets willen doen.

De agent beschikt over de kennis van de wet aan de ene kant, en over de kennis van diverse initiatieven die lukten (of mislukten) en die nuttig kunnen zijn voor de burgergroep aan de andere kant. De politie wordt dan een soort intermediair of kennisbemiddelaar voor een beter sociaal leven van burgers. Een dergelijke herdefiniëring van de politietaken vereist, nog meer dan nu al het geval is, een grondige kennis van sociale en culturele wetenschappen: het is duidelijk dat de processen en structuren van de gemengde maatschappij, maar ook religieuze en culturele eenheden en verschillen, naast kenmerken van globalisering tot het basisarsenaal van de politieambtenaar zullen gaan behoren. Vermits verandering en losse verbanden meer regel dan uitzondering vormen in de maatschappelijke verbanden zoals ik ze zie evolueren, is ook een grondige kennis van veranderingsprocessen een vereiste. Het politiepersoneel zal in dat geval meer de taak moeten aanleren om te bemiddelen, om een *go-between* te zijn tussen burgers die zich op basis van een behoefte in een collectief verenigen en de overheid en/of privésector die daartoe nuttige diensten en goederen ter beschikking heeft. De bestaande onderhandelingstheorieën en dito vormingspakketten worden nu reeds uitgebreid gebruikt in bijscholing van alle personeel van grote bedrijven. Concreet verwijst ik enkel naar het verstrekken van interculturele vorming aan personeel van scholen in onze streken (bvb. Dimple, 2003), of nog aan arbeiders en kaderleden in cultuurhuizen, havenbedrijven en dergelijke meer (Verstraete, 2009). Op alle niveaus

blijken mensen de vaardigheden aangeleerd gekregen te hebben, die verwijzen naar de stabiele samenleving van weleer. In de snel globaliserende en gemengde maatschappij van vandaag zijn die toenemend onwerkbaar. Technieken zoals vermeld in beide voorgaande publicaties laten toe mensen van alle slag participatief in een diepgravende vormingscyclus te betrekken en hen zo vaardig te maken om in contexten van verschillen en verandering te luisteren, te spreken en uiteindelijk adequaat te handelen. Die taakverandering binnen de politie is ongetwijfeld veel ingrijpender dan hier heel kort wordt gesteld, maar binnen dit bestek zal ik hiermee moeten volstaan.

Een analogie met sommige aspectenvande veranderingen in de gezondheidszorg mag nog verhelderend werken. Door mijn jarenlange lesopdracht in de faculteit geneeskunde (of beter vandaag: Gezondheidswetenschappen) zag ik hoe daar de sociale en culturele aspecten van ziekte en gezondheid aan belang wonden, zeker in de eerstelijns geneeskunde. Daarmee ging een verandering in de rol van de arts en de verpleegkundigen gepaard: de arts is een meer-competente partner (Ithans voor vele zaken) in een multidisciplinair team. Vaak wordt paramedisch personeel (van kinesist tot verpleegkundige, maar ook apotheker) in een grotere gemengde praktijk betrokken, en worden ook sociale wetenschappers in een tweede kring van competentie meegenomen in de analyse en de therapie: psycholoog, therapeut, maar ook sociale werker en intercultureel bemiddelaar. De arts verandert daardoor in zijn of haar status en wordt meer een databeheerder en primair verantwoordelijke voor diagnose en therapie, maar in gedeelde oordeelvorming met alle anderen. Het medisch dossier is een neerslag waaruit voor alle behandelingen, ook op langere termijn, kan geput worden voor de beeldvorming over de patiënt, en voor therapeutische bijsturing. Maar ook de patiënt krijgt langzaamaan een grotere rol in het geheel: de arts leert in de opleiding veel meer luisteren naar de patiënt en deze laatste wordt als mondige totaalpersoon, die mee de beslissingen neemt in samenspraak met de arts. In juridisch nieuwe domeinen zoals abortus en euthanasie is die verandering van rol van de deskundige en de patiënt nog duidelijker: de beslissingen gebeuren door de patiënt, in nauw overleg met de arts. Ik begrijp dit als een evolutie in de rol en functie van de arts, waarbij het object van de geneeskundige actie (de patiënt) veel meer subject wordt, en de arts bovendien een veelheid van kenniscompetenties integreert via een samenwerkingsverband om een beslissing te kunnen onderbouwen. In analogie wil ik stellen dat de politieambtenaar toenemend in een multidisciplinair kennisverband zal leren werken, waarbij het vroegere object (de burger die beschermd of gesanctioneerd wordt) veel meer participeert of actief deelneemt aan de aflijning van het probleem en aan de processen van maatschappelijke ordening. In beide domeinen zie ik een duidelijke manifestatie van de veranderende en vooral complexer wordende samenleving, die door een taakverantwoordelijke en burger deels samen wordt geanalyseerd en geredieerd.

En de misdaad?

Dat deel van het politiewerk behandel ik hier niet. Uiteraard is dit een afzonderlijke taak, die zal blijven en ook haar eigen evolutie zal kennen.

Besluit

Mijn basisvoorstel in deze bijdrage is om de veranderende maatschappelijke verhoudingen, met een individualisering en globalisering van de leefwereld, als gegeven ernstig te nemen bij de opleiding en de omschrijvingen van taken en vaardigheden voor de politie in de toekomst. De verstedelijking in onze regio is daarbij het duidelijkste proces, wat tevens een culturele diversifiëring van de bevolking meebrengt.

Ten slotte zie ik in deze diepe evolutie een verandering optreden van de manier waarop de burger de publieke ruimte ervaart en hanteert: in plaats van het oude territoriale denken, met een sterke klemtoon op eigendomsrecht, zie ik een verschuiving naar een gebruikersmentaliteit van individuen in een globale en verstedelijkte wereld. De politie zal dan beste deze ontwikkelingen erkennen en leren omgaan met deze nieuwe invulling. Met de mondige en geïndividualiseerde burger kan dan, in een kader van mensenrechten als gedeeld algemeen belang, een participatieve, duurzame en onderzoekende aanpak uitgetekend en onderhandeld worden, waarbij optimaal gebruik van gemeenschappelijke goederen en diensten en van openbare ruimten als leidend beginsel zou kunnen functioneren. Voor de opleiding van politiemensen heeft dit uiteraard gevolgen: die zal interdisciplinair en eerder maatschappelijk mede-werkend worden, in plaats van de oude objectiverende houding van het handhaven van een vooraf gegeven orde.

Bibliografie

- Bourdieu, P. (2004). *La Misère du Monde*. Paris: Plon.
- Castells, M. (2002): *Conversations with Manuel Castells*. Oxford: Blackwell.
- Delanty, G. (2010). *The Cosmopolitan Imagination. The renewal of critical social theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dimple (2003). *Dimple. Dissemination and Implementation of helpdesks for intercultural learning materials*. Utrecht: Parel.
- Hermans, H. (2004). *Dialogoog en misverstand*. Soest: Nelissen.
- Pinxten, R. (2013). *Kleine revoluties*. Antwerpen: EPO.
- Pinxten, R. (2014). *Schoon protest*. Antwerpen: EPO.
- Sennett, R. (2008). *De cultuur van het nieuwe kapitalisme*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Verstraete, G. (2009). 'De mens als overlever', in: Verstraete, G. & R. Pinxten (2009, eds.): 137-163.
- Verstraete, G. & R. Pinxten (2009, eds.). *Doe-het-zelf democratie*. Antwerpen: EPO.